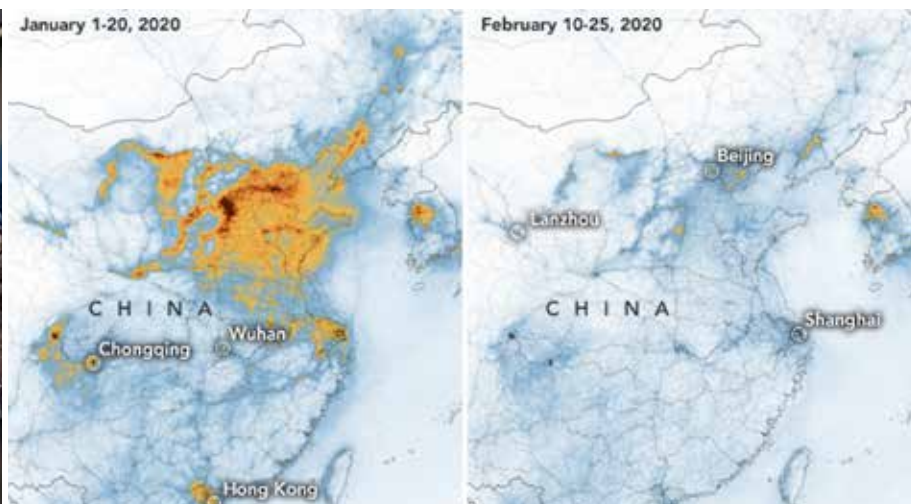

Verslaggeving in een oceaan aan data

Het kapitalisme moet grondig worden verbouwd en door digitale technologie verzuipen we in informatie. Wat betekenen die twee ontwikkelingen voor verslaggeving? Tijd voor een complete *reboot*.

TEKST NART WIELAARD BEELD SHUTTERSTOCK

Februari 2020: het coronavirus verlamt de economie, de beurs gaat dag na dag met vele procenten tegelijk onderuit. Uit een analyse in de Financial Times blijkt dat experts een intrigerende reeks van databronnen inzetten om inzicht te krijgen in de economische gevolgen van het virus. Ze gebruiken onder meer gps-data van maaltijdbezorgers en de ontwikkeling van smogniveaus, om in kaart te brengen hoe de economische activiteit zich ontwikkelt. De alomtegenwoordigheid van digitale technologie maakt alles meetbaar. Niet alleen bij het monitoren van het coronavirus, maar ook in breder verband. Topman Larry Fink van Black Rock laat al enkele jaren consequent aan het begin van alweer een nieuw jaar weten dat duurzaamheid echt belangrijk wordt in de beleggingen van de financiële reus. Wie er met een optimistische blik naar kijkt ziet dan hoe het aloude mantra *Money makes the world go round* een nieuwe lading krijgt: de financiële prikkel van beleggers kan echte verandering in het bedrijfsleven gaan afdwingen. De consequentie van zo'n omwenteling is dat zowel bedrijven als overheden moeten gaan sturen op andere zaken. Ze moeten een multi-stakeholder visie hanteren en daartoe de juiste informatie verstrekken om op te gaan sturen. Daarmee is het onvermijdelijk dat ook het denken over informatievoorziening - zowel intern als extern - verandert.

Overvloed aan informatie

Naast die 'heruitvinding' van het kapitalisme speelt er nog een andere fundamentele verandering: de overvloed aan informatie als gevolg van digitalisering. Professionele investeerders of andere partijen gebruiken een rijkdom aan openbaar beschikbare informatie voor hun beslissingen. Variërend van satellietbeelden om graanoogsten in Rusland te voorspellen, de bezettingsgraad van een parkeerplaats van een retailer tot het sentiment op een klachtenforum of de smogniveaus in een stad (die een indicator vormen voor de groei van industriële productie).

You can't unscramble eggs en onderzoeker/adviseur Jyoti Banerjee vat die nieuwe realiteit in zijn paper handzaam samen door te spreken van *the tap and the lake*. In de twintigste eeuw zaten bedrijven met de tap - de kraan - zelf aan de knoppen over welke informatie ze wanneer verschaften aan de markt en die informatiestroom ging één richting op. In de zestiende eeuw wordt het lake - het meer - dominant en is de tap maar één van de bronnen van dat meer.

Olivier Boutellis-Taft, ceo van Accountancy Europe en prominent voorvechter van verandering in reporting, ziet desgevraagd de democratisering van informatiestromen ook. Maar hij vindt de naam *lake* wat ongelukkig gekozen. "Ten eerste moeten we ons realiseren dat *the tap and the lake* geen theoretisch model is, maar een dagelijkse realiteit. Ten tweede dat *the lake* eerder een oceaan is. Diep, onstuimig, verraderlijk en haast eindeloos groot. De tap heeft overigens nog steeds een waardevolle functie omdat die informatiestroom in elk geval een stabiele, betrouwbare factor is voor informatiegebruikers. Maar de tap heeft wel zijn monopolie verloren in de afgelopen decennia."

De *million-dollar-question* is: wat betekent dat voor hoe we omgaan met verslaggeving? Wie door de oogbollen naar de ontwikkelingen kijkt, kan niet anders dan concluderen dat er een radicale verbouwing nodig is. Eind 2019 kondigde Hans Hoogervorst een *major revamp* aan, in zijn rol als voorzitter van de International Accounting Standards Board. Dat klinkt veelbelovend, maar gaat alleen maar over zaken als onder meer het aanscherpen van winst-

Kunnen bedrijven wel bedenken wat de beste rapportage is, of moeten we dat vooral overlaten aan de gebruiker zelf?

begripen. Belangrijke onderwerpen, maar bepaald geen radicale verandering.

Hoe zou die er wel uit kunnen zien? In 2015 introduceerde Accountancy Europe (voorheen FEE) het Core & More-concept, om beter in te spelen op de groeiende behoefte aan niet-financiële informatie én tegelijkertijd iets te doen aan de overvloed aan informatie. Een geïntegreerde rapportage zou dan een *core* stuk moeten bevatten met de *highlights* voor een brede groep en daarnaast diverse *more* componenten met voor specifieke groepen gebruikers. Het rapport gaat ook in op de rol die technologie in zo'n concept zou kunnen spelen.

Nieuwsvoorziening

Een andere denkrichting bouwt voort op hoe nieuwsvoorziening werkt. De Financial Times verwees al eens naar wat mediamagnaat Rupert Murdoch zegt over nieuws en hoe dat zich vertaalt naar de wereld van reporting. *'Readers do not want to be fed the news by a godlike figure in the shape of an editor. Substitute companies for editors and investors for readers, and you get the general idea.'*

Die analogie roept een belangrijke vraag op: kunnen bedrijven (en/of hun accountants en adviseurs) wel bedenken wat de beste rapportage is, of moeten we dat vooral overlaten aan de gebruiker zelf? Dat laatste zou betekenen dat we juist niet gaan proberen de perfecte verslaggeving te ontwerpen, maar meer uitgaan van het verstrekken van toegang tot data waar de gebruiker dan zelf mee aan de slag gaat. Precies die gedachte is een van de uitgangspunten van een recent rapport van het *Institute of Chartered Accountants in England and Wales* (ICAEW) onder de noemer *Raw Data*. Volgens de opstellers slaat dit concept twee vliegen in een klap: (1) je geeft de gebruiker vrijheid om naar eigen inzicht informatie toe te passen en (2) je voorkomt een *overload* aan informatie die ontstaat als je alle behoeften wilt bevredigen. De opstellers van het rapport zien wel nadelen, zoals het wegvallen van de belangrijke rol die *management's judgment* heeft bij het interpreteren van data om deze voor de gebruiker begrijpelijk te maken.

Nog weer een andere denkrichting sluit direct aan op het voorgaande: we moeten *corporate reporting* meer inrichten als een platform (zoals kort beschreven in het genoemde paper van Banerjee), in plaats van te denken vanuit de stramien van rapporten en de bijbehorende kaders van wet- en regelgeving.

IJzeren vuist

Het zijn denkrichtingen die nog ver afstaan van de huidige praktijk. De vraag komt dan ook op wie de revolutie in verslaggeving kan doen ontvlammen. Het ligt voor de hand

Beleggers kunnen met ijzeren vuist afdwingen dat ondernemingen hen informatie verstrekken die goed aansluit op hun wensen.

dat beleggers dat gaan doen. Zij kunnen met ijzeren vuist afdwingen dat ondernemingen hen informatie verstrekken die goed aansluit op hun wensen. Immers, beleggers kunnen ondernemingen die niet op hun wensen ingaan voortaan links laten liggen en dat zet zulke ondernemingen op de kapitaalmarkt op achterstand.

Dat effect is natuurlijk alleen merkbaar als grote partijen zich roeren en dus is het hoopgevend dat een moloch als *Black Rock* zich duidelijk uitlaat. Daarom is het ook belangrijk te weten hoe er in die kringen wordt gedacht over een *reboot*. Het CFA institute - een club van investment professionals - schreef in 2016 een uitgebreid rapport over het *financial information landscape*. Opvallend is dat de opstellers vooral vanuit de technologie denken. Om de voordelen van deze technologie op het vlak van reporting te benutten, is het noodzakelijk om meer vanuit data te denken dan vanuit frameworks en standaarden voor verslaggeving: *"Companies need to structure data early in the reporting process and start thinking of structured data as a form of communication, not merely as a form of delivery."* De opstellers van het rapport denken dat regelgevers daar een flinke stimulans kunnen bieden: *"Regulators need to improve access to and searchability of information within the regulator's primary source documents. This step would serve to increase the use and the integrity of primary source information."*

Intussen lijkt de *reporting community* minder te redeneren vanuit de technologische mogelijkheden, maar vooral vanuit de bestaande *frameworks* en het oplossen van wat wel de 'alfabetsoep' wordt genoemd: een potpourri aan initiatieven om normen en standaarden over onder meer duurzaamheidsinformatie te verstrekken. In een analyse van het FD blijkt dat het gaat om meer dan tweehonderd initiatieven wereldwijd.

Er is, kortom, een behoorlijke kloof tussen investeerders en de reporting community. Investeerders redeneren vanuit data. De reporting professionals vanuit (harmonisering van) frameworks. De ICAEW vraagt zich in een rapport dan ook hardop af of we het slome tempo in het aanpassen van verslaggeving moeten accepteren, terwijl investeerders gewoon stug door gaan. Of dat we echt de handen ineen moeten slaan voor verandering. Het is een retorische vraag in het rapport. Zeker in coronatijd. ←